



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.411.002.006.2020

Dyrektor
Malendowska Sylwia
Ośrodek Pomocy Społecznej - Suchy Las
ul. Wojciecha Bogusławskiego 17,
62-002 Suchy Las

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/20/055 Pomoc gmin w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży w czasie trwania epidemii COVID-19.

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej-Suchy Las ul. Wojciecha Bogusławskiego 17, 62-002 Suchy Las, dalej OPS albo Ośrodek
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sylwia Malendowska, Dyrektor, od 21 grudnia 2015 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania dotyczące realizacji zadań pomocowych w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w czasie trwania epidemii COVID-19.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2021 (do 24 lutego), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	1. Paweł Siuda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/169/2020 z 18 grudnia 2020 r. 2. Joanna Piasecka-Girguś, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/170/2020 z 21 grudnia 2020 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie NIK, Ośrodek co do zasady podejmował w okresie trwania epidemii COVID-19 skuteczne i efektywne działania pomocowe w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Zapewniono należyte rozpoznawanie potrzeb w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży. W rozpatrywanych sprawach o przyznanie pomocy w zakresie dożywiania dochowano obowiązujących przepisów. Pomoc w postaci zapewnienia posiłku w placówkach oświatowych była przyznawana przede wszystkim w dni nauki szkolnej, jednak było to zgodne z oczekiwaniami beneficjentów pomocy. Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie błędnego oznaczenia organu w decyzjach administracyjnych, nieudokumentowania w aktach sprawy odstąpienia od możliwości zapoznania się z dokumentacją przez stronę przed wydaniem decyzji administracyjnych oraz nieprawidłowego sporządzenia sprawozdania z realizacji Programu „Posiłek w szkole i w domu” za rok 2020 nie miały wpływu na ocenę realizacji pomocy w zakresie dożywiania.

NIK wskazuje na opóźnienie w podjęciu działań mających na celu zmianę formy wsparcia w zakresie dożywiania podczas drugiej fali epidemii w 2020 r., co skutkowało czasowym nieudzieleniem wsparcia w zakresie dożywiania uczniów w okresie ograniczenia funkcjonowania szkół. Wobec znacznego spadku liczby osób korzystających z dożywiania w okresach wakacji i ferii zimowych, NIK wskazuje na potrzebę rozważenia, czy stosowany przez OPS sposób informowania beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia w zakresie dożywiania w dni wolne od nauki gwarantuje uzyskanie przez wszystkich potencjalnie zainteresowanych, informacji o możliwości ubiegania się o tego rodzaju wsparcie.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

W gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych³ (dalej: Strategia), przedstawione zostały wyniki diagnozy społecznej w zakresie problemów społecznych, a także prognoz zmian w okresie nią objętym. Sformułowane cele strategiczne odnosiły się do zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Celom strategicznym zostały przypisane główne kierunki realizacji zadań. W celu strategicznym *Wzmacnianie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu* zaplanowano kierunek niezbędnych działań pn. „zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju”, w ramach którego jeden ze wskaźników realizacji odnosił się do liczby dzieci i młodzieży objętych pomocą w formie dożywiania.

(akta kontroli str. 48-106)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że OPS uzyskiwał wiedzę o potrzebach dzieci i młodzieży szkolnej w zakresie dożywiania z rozmów przeprowadzanych z osobami/rodzinami korzystającymi już ze wsparcia Ośrodka, z nowymi rodzinami, które trafiały do OPS oraz na podstawie kontaktów telefonicznych z pedagogami i psychologami ze szkół na terenie Gminy. Podkreśliła, że Ośrodek utrzymuje stały, telefoniczny kontakt z dyrektorami szkół, którzy na bieżąco informują OPS w przypadku konieczności objęcia uczniów dożywianiem w placówce. Podała, że dyrektorzy szkół, wraz z wychowawcami, przekazują rodzicom informacje o możliwości skorzystania z pomocy w formie dożywiania. Dodała także, że OPS utrzymuje stały kontakt telefoniczny i osobisty z osobami organizującymi pomoc w ramach „Caritas” i innymi organizacjami pozarządowymi z terenu Gminy, jak również z zarządami osiedli.

(akta kontroli str. 414-418)

Dyrektor OPS 1 kwietnia 2020 r. zobowiązała⁴ pracowników socjalnych do monitorowania i szczególnej opieki nad rodzinami, w których dzieci zostały objęte pomocą w formie dożywiania w szkole poprzez przeprowadzanie rozmów telefonicznych w celu sprawdzenia aktualnej sytuacji rodzin i dzieci. Zgodnie z zarządzeniem, w sytuacji, w której placówka oświatowa nie zapewniała posiłków, Dyrektor OPS zaleciła zaproponowanie pomocy finansowej na zakup żywności. Ponadto, określone zostały szczególne formy udzielania pomocy dla lokalnej społeczności Gminy Suchy Las w związku z wystąpieniem lub możliwością wystąpienia sytuacji kryzysowej z powodu rozprzestrzeniania się wirusa SARS CoV-2⁵.

(akta kontroli str. 139-142)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że w sytuacji wstrzymania nauki szkolnej, a tym samym, braku zapewnienia ciepłego posiłku, polecono zastąpienie ich zwiększonym zasiłkiem na zakup żywności.

(akta kontroli str. 414-418)

Od dnia 18 marca 2020 r., w OPS wprowadzono zmienione zasady obsługi interesantów, tj. ograniczono dostęp do Ośrodka. Wstęp do Ośrodka możliwy był wyłącznie po wcześniejszym umówieniu się z pracownikiem zajmującym się sprawą.

³ Wprowadzonej uchwałą nr XXIV/275/16 Rady Gminy Suchy Las z dnia 24 listopada 2016 r. w sprawie Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Suchy Las na lata 2017-2025, na podstawie projektu przygotowanego przez OPS.

⁴ Zarządzenie nr 3/2020 z 1 kwietnia 2020 r.

⁵ Zarządzenie nr 46/2020 Wójta Gminy Suchy Las z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie szczególnych form udzielania pomocy dla lokalnej społeczności Gminy Suchy Las w związku z wystąpieniem lub możliwością wystąpienia sytuacji kryzysowej z powodu rozprzestrzeniania się wirusa SARS CoV-2 na obszarze Gminy Suchy Las.

Na stronie internetowej widniała prośba, aby wszelkie sprawy załatwiać drogą telefoniczną, mailową lub listownie.⁶

Dyrektor OPS wyjaśniła, że po wprowadzeniu stanu zagrożenia epidemicznego strony postępowania – osoby zainteresowane uzyskaniem wsparcia - miały możliwość składania wniosków poprzez kontakt telefoniczny, mailowy lub osobisty, po wcześniejszym kontakcie telefonicznym. Dyrektor OPS wskazała, że konieczność wcześniejszego umówienia wizyty wymagana była w początkowej fazie stanu zagrożenia epidemicznego. Podała, że informacje dotyczące okoliczności mogących mieć wpływ na postępowanie administracyjne były przekazywane telefonicznie lub listownie w zależności od ich wagi w postępowaniu, a każde postępowanie zakończone było decyzją przesłaną klientowi listownie, zgodnie z ustawą z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: kpa). Podkreśliła, że sytuacja epidemiczna nie miała wpływu na terminy załatwiania spraw. Wskazała ponadto, że osoby chcące skorzystać ze wsparcia Ośrodka i mające dostęp do strony internetowej mogły się zapoznać ze sposobem załatwienia sprawy lub uzyskania dodatkowych informacji, o czym informowano w komunikacie na stronie internetowej. Wyjaśniła ponadto, że informacja o sposobie kontaktu i możliwości kontaktu telefonicznego w celu uzyskania lub umówienia się z pracownikiem prowadzącym sprawę zamieszczona była również na drzwiach wejściowych do Ośrodka.

(akta kontroli str. 414-418)

W latach 2020-2021⁷ wydanych zostało 287 (248 w 2020 r., 39 w 2021 r.) decyzji administracyjnych przyznających pomoc w zakresie dożywiania. Dotyczyły one 252 osób, w tym 104 dzieci (74 w 2020 r., 30 w 2021 r.). Ponadto wydane zostały dwie decyzje w 2020 r. odmawiające przyznania pomocy w zakresie dożywiania oraz jedna decyzja o umorzeniu postępowania w 2020 r. Wszystkie wnioski, które wpłynęły do OPS w badanym okresie (wg stanu na 12 lutego 2021 r.) o udzielenie pomocy w obszarze dożywiania, zostały rozpatrzone.

W wymienionym okresie nie złożono odwołań od wydanych decyzji.

(akta kontroli str. 179, 197-198)

Spośród wydanych w latach 2020-2021⁸ decyzji odmownych, jedna dotyczyła nieodpłatnej pomocy w formie obiadu w szkole, a druga nieodpłatnej pomocy w formie dożywiania dziecka w przedszkolu⁹. Obie decyzje o odmowie udzielenia pomocy wynikały z przekroczenia przez wnioskodawcę kryterium dochodowego określonego w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹⁰ (150% kryterium dochodowego).

(akta kontroli str. 144)

W latach 2020 i 2021¹¹ nie złożono żadnej skargi dotyczącej realizacji przez OPS zadań pomocowych w zakresie dożywiania.

(akta kontroli str. 145)

W latach 2019-2021¹² do Ośrodka złożono odpowiednio 81, 86¹³, 13¹⁴ wniosków o pomoc w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży, w tym rodzin. Wymienione

⁶ <https://ops.suchylas.pl/>

⁷ Do 31 stycznia 2021 r.

⁸ Do 31 stycznia 2021 r.

⁹ OPS.440-16/7803/19 z 2.01.2020, OPS.440-17/7803/19 z 2.01.2020 .

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876), dalej: ups.

¹¹ Do 12 stycznia.

¹² Do 31 stycznia 2021 r.

¹³ W tym w kwartałach: I – 28, II – 21, III – 18, IV - 19

¹⁴ Do 31 stycznia 2021 r.

wnioski dotyczyły odpowiednio 131, 181¹⁵ i 69 osób, w tym odpowiednio 59, 74 i 29 dzieci i uczniów. W 2019 r. trzy wnioski zostały przekazane przez dyrektorów szkół, natomiast w latach 2020-2021¹⁶ wszystkie wnioski zostały złożone przez rodziców dzieci. W roku 2020 wzrosła liczba dzieci i uczniów objęta dożywianiem w stosunku do roku 2019 z 59 osób do 74.

(akta kontroli str. 179-180)

W latach 2020-2021¹⁷ r. odpowiednio 181 i 69 osób objętych było pomocą w zakresie dożywiania. Spośród wyżej wskazanej liczby osób, z posiłków korzystało 31 w 2020 r., a osiem w styczniu 2021 r., w tym odpowiednio 23 i troje uczniów oraz odpowiednio osiem i pięć osób znajdujących się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Z zasiłków celowych korzystało latach 2020-2021¹⁸ odpowiednio 178 i 66 osób, w tym w 2020 r. 23 dzieci i 39 uczniów, a w kolejnym roku 10 dzieci i troje uczniów oraz odpowiednio 116 i 38 osób znajdujących się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ups. Nikt nie korzystał ze świadczeń rzeczowych finansowanych przez OPS.

W sprawozdaniu za 2019 r. i sprawozdaniu za 2020 r. zaprezentowane zostały dane zgodne z dokumentacją OPS, przy czym informacja o rzeczywistej liczbie osób objętych Wieloletnim Programem Rządowym „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 stanowiącym załącznik uchwały nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023¹⁹ (dalej: Program) ogółem nie została zaprezentowana w sposób określony w objaśnieniach do formularzy sprawozdawczych - Program „Posiłek w szkole i w domu” zamieszczonym w systemie CAS²⁰, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W danych sprawozdawczych, OPS prawidłowo uwzględnił fakt, że przyznane zasiłki celowe na sfinansowanie posiłków w przedszkolu oraz uczniów, którzy korzystali z innych posiłków niż obiady w dwóch szkołach były w całości pokrywane ze środków własnych Gminy.

Dyrektor OPS wyjaśniła, że z analizy sprawozdań dotyczących realizacji Programu oraz tego, w jaki sposób są zczytywane do tego sprawozdania dane wynika, że dzieci, które korzystały z posiłków w przedszkolu, które są finansowane ze środków Gminy (poza Programem) w formie zasiłków celowych, pochodzą z rodzin, które korzystały z dożywiania w formie posiłków w szkole lub zasiłków celowych finansowanych w ramach Programu, zatem znajdują się już w danych liczbowych opisujących stan realizacji Programu, który jest częścią dożywiania w całości. Podkreśliła, że gdyby te dzieci były w gronie rodzin korzystających tylko i wyłącznie z pomocy w formie finansowania posiłków w przedszkolu, wówczas dane liczbowe dotyczące dożywiania zwiększyłyby liczbę dzieci oraz członków rodzin. Wskazała, że różnice dotyczące danych zawartych w sprawozdaniu MPIPS-03 za rok 2020 w zakresie liczby dzieci korzystających z posiłków wynikają z faktu, że dotyczą one wszystkich dzieci korzystających z posiłków, również tych w przedszkolach, finansowanych w formie zasiłków celowych ze środków własnych gminy.

(akta kontroli str. 146-158, 164-178, 205, 227-235, 189, 194, 474, 479-484)

¹⁵ W tym w kwartałach: I – 61, II – 109, III – 71, IV – 96.

¹⁶ Do 31 stycznia 2021 r.

¹⁷ Do 31 stycznia 2021 r.

¹⁸ Do 31 stycznia 2021 r.

¹⁹ M.P. 2018, poz. 1007.

²⁰ CAS - Centralna Aplikacja Statystyczna. Podstawową funkcją oprogramowania jest wspieranie procesu zbierania sprawozdań w zakresie pomocy społecznej, wykonanych w oparciu o przygotowane i rozdstrybuowane formularze. Proces ten jest realizowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Wydziały Polityki Społecznej w Urzędach Wojewódzkich.

W odniesieniu do innych form wsparcia rodzin w zakresie dożywiania, Dyrektor OPS wyjaśniła, że od 2016 r. Ośrodek współpracuje z Caritas-Suchy Las w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa (dalej: POPŻ), który jest realizatorem POPŻ na terenie gminy. Podała, że Ośrodek wydaje skierowania osobom spełniającym kryteria dochodowe do otrzymania pomocy żywnościowej – rzeczowej. Wskazała, że osoby te cyklicznie otrzymują paczki żywnościowe w formie produktów o długim terminie przydatności. Podała także, że w roku 2020 Ośrodek wydał 21 skierowań po paczkę żywnościową dla łącznie 41 osób, w tym sześciu rodzin z dziećmi. Wskazała, że wydane skierowania są uzupełniającą formą pomocy udzielanej w ramach dożywiania i nie wykluczają możliwości korzystania z pomocy w formie posiłku lub pomocy finansowej na zakup żywności. W 2020 r. paczki żywnościowe były wydawane czterokrotnie²¹ i zawierały żółty ser, mleko, cukier, kabanosy, szynkę drobiową i wieprzową, olej, makaron i kaszę. Podkreśliła, że w 2021 r. współpraca z Caritas jest kontynuowana. Z uzyskanych informacji od koordynatorki POPŻ wynika, że pierwsza partia żywności będzie wydana w marcu.

(akta kontroli str. 417-418, 419)

W ciągu 2020 r. zmianie ulegała struktura form udzielanej pomocy dzieciom, tj. w pierwszym kwartale 18 uczniów korzystało z posiłków, a dziewięcioro dzieci i 18 uczniów z zasiłków celowych na zakup żywności. W drugim kwartale²² żadne z dzieci ani uczniów nie korzystało z posiłków, a pięcioro dzieci i 34 uczniów objętych było pomocą w postaci zasiłku celowego na zakup żywności. W trzecim kwartale 11 uczniów korzystało z posiłków, a 10 dzieci i 20 uczniów objętych było pomocą w formie zasiłków celowych na zakup żywności. W IV kwartale 2020 r. 13 uczniów korzystało z posiłków, a 16 dzieci i 20 uczniów objętych było pomocą w formie zasiłku celowego na zakup żywności. Z kolei w 2021 r.²³ trzech uczniów korzystało z posiłków, a 10 dzieci i 18 uczniów objętych było pomocą w formie zasiłku celowego. Zmiany te wynikały głównie z faktu nefunkcjonowania szkół i przedszkoli w okresie pandemii i zmiany formy udzielonego wsparcia w zakresie dożywiania z posiłku na zasiłek celowy na zakup żywności. Pomocą w formie zasiłku celowego objęte zostały wszystkie dzieci uprzednio korzystające z posiłków w placówce oświatowej. Wszystkie 24 decyzje administracyjne, na podstawie których dzieci korzystały z posiłków w placówkach oświatowych w marcu 2020 r. zostały uchylone w kwietniu i w tym samym miesiącu dzieciom, których rodziny spełniały kryteria dochodowe²⁴, przyznane zostały zasiłki celowe na zakup żywności. Z kolei 14 decyzji administracyjnych, na podstawie których dzieci korzystały z posiłków w październiku i listopadzie zostało uchylonych w grudniu 2020 r. i wydane zostały decyzje przyznające zasiłki celowe na zakup żywności, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 181-194, 475)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że we wszystkich przypadkach, decyzja przyznająca posiłek w placówce oświatowej została uchylona, przy czym decyzje dotyczące zapewnienia posiłków w okresie od września do grudnia 2020 r., po zamknięciu szkół w październiku 2020 r. zostały uchylone w grudniu 2020 r. i pomoc finansowa została również przyznana w miesiącu grudniu. Zaznaczyła, że pomoc finansowa zaplanowana została z inicjatywy pracowników socjalnych po nawiązaniu kontaktów

²¹ 7 i 21 lutego 2020 r., 17 czerwca 2020 r. oraz 9 lipca 2020 r.

²² W związku ze zmianą organizacji pracy placówek oświatowych wynikającą z wprowadzenia na terenie RP stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie epidemii.

²³ Do 31 stycznia 2021 r.

²⁴ Rodzinom.

z rodzicami, którzy nie zwrócili się po taką pomoc, pomimo tego, że korzystali z tego rodzaju pomocy podczas I fali epidemii.

(akta kontroli str. 189, 422-423)

W latach 2019-2021 dożywianie dzieci i uczniów było prowadzone w dziewięciu szkołach i trzech przedszkolach. W okresach zamknięcia szkół i przedszkoli podczas epidemii COVID-19 dwie szkoły wydawały posiłki w ramach dożywiania²⁵. Według informacji udzielonych przez dyrektorów tych dwóch szkół, uczniowie objęci dożywianiem z terenu gminy Suchy Las nie korzystali z posiłków w tym okresie. Nie praktykowano dowożenia posiłków do miejsca zamieszkania ucznia. Jedna szkoła podstawowa na terenie Suchego Lasu²⁶ wydawała posiłki w dni wolne od zajęć dydaktycznych.

W pozostałych placówkach nie prowadzono dożywiania w dni wolne od zajęć dydaktycznych, w dni wolne od pracy oraz w okresie przerwy wakacyjnej.

Spośród dziewięciu szkół²⁷, sześć korzystało z cateringu, a w trzech placówkach posiłki były przygotowywane na miejscu. W szkołach, posiłki były wydawane w różnych formach. W pięciu wydawane były pełne obiady dwudaniowe, w jednej szkole jedno danie gorące i drożdżówka, z kolei, w jednej szkole - śniadanie i pełen obiad, zaś w jednej szkole - śniadanie i jedno danie gorące. W przedszkolu wydawano śniadanie i obiad. Dyrektor jednej ze szkół podstawowych w Poznaniu²⁸, w której młodzież z terenu gminy Suchy Las korzystała z dożywiania wskazał, że w przypadku gdy do szkoły uczęszczają dzieci z różnych gmin, najbardziej odpowiednią formą wsparcia dzieci potrzebujących w okresie wakacji, ferii i dni wolnych od zajęć szkolnych byłoby dostarczanie posiłków do domów uczniów przez OPS. Z kolei, dyrektor jednej szkoły w Suchym Lesie wskazał, że w przypadku, gdy mała liczba uczniów korzysta z pomocy w zakresie dożywiania, to dożywianie w czasie ferii i wakacji oraz w dni wolne od nauki szkolnej jest trudne do zrealizowania. Wskazał także, że uczniowie zazwyczaj nie korzystają z posiłków w dniach, w których lekcje są skrócone lub odbywają się uroczystości szkolne, pomimo, że stołówka wydaje posiłki. Podkreślił, że zapewnienie możliwości korzystania z posiłków w ww. dniach nie oznacza, że uczniowie korzystają z tej formy wsparcia. Ponadto jeden dyrektor szkoły²⁹ wskazał na problem z koniecznością przypominania rodzicom uczniów o konieczności aktualizacji danych w OPS w celu przedłużenia wsparcia w zakresie dożywiania, w związku z okresowością przyznawanych świadczeń. W pozostałych sześciu szkołach, dyrektorzy nie wskazali na występowanie problemów w zakresie realizacji dożywiania uczniów.

(akta kontroli str. 189, 422-423, 474)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że ze szczegółowego rozeznania sytuacji rodzin z dziećmi, korzystających z dożywiania dzieci w szkole lub przedszkolu, nie wynika, by posiłek spożywany w placówce oświatowej był jedynym ciepłym posiłkiem. Wskazała, że z tego powodu nie ma potrzeby zapewniania dzieciom posiłków w dni wolne od pracy oraz w przypadku dni wolnych od zajęć dydaktycznych. W sytuacji, gdy dzieci nie uczęszczają do szkoły, posiłki są zapewniane przez rodziców (np. w trakcie choroby dziecka). Ciągłość jest utrzymywana poprzez przyznawanie na wniosek zasiłków celowych na zakup żywności w czasie wakacji i ferii, a w okresie przedłużającej się epidemii posiłki w szkołach zastąpiono pomocą finansową na ten cel.

(akta kontroli str. 418)

²⁵ Szkoła Podstawowa Nr 1 w Suchym Lesie i Zespół Szkół Specjalnych w Poznaniu.

²⁶ Szkoła Podstawowa nr 1 w Suchym Lesie.

²⁷ W tym jedna posiadająca filię w innej lokalizacji – Zespół Szkół im. O. Mariana Żelazka w Chludowie.

²⁸ Zespołu Szkół Zakonu Pijarów w Poznaniu.

²⁹ Zespół Szkół Specjalnych nr 103 w Poznaniu.

OPS podpisywał umowy na dożywianie dzieci z firmami cateringowymi, które dostarczały posiłki do szkół lub z placówkami oświatowymi, które przygotowywały posiłki we własnej kuchni. Rozliczenia następowały na podstawie faktur, a w przypadku samorządowych przedszkoli na podstawie not, wraz z wykazami dzieci/uczniów, które skorzystały z dożywiania. Badanie rozliczeń ze stycznia czerwca, sierpnia i września w 2020 r. z dwiema szkołami³⁰ wykazało, że OPS prawidłowo dokonywał rozliczeń z firmami cateringowymi.

(akta kontroli str. 271-300, 477)

W odniesieniu do problemów jakie są dostrzegane przez Ośrodek w zakresie zapewnienia skutecznego wsparcia dzieci/uczniów w formie dożywiania, Dyrektor OPS podała, że niejednokrotnie pracownicy socjalni muszą przypominać rodzicom o konieczności złożenia formalnego wniosku o zapewnienie dzieciom posiłków w szkole i przekonywać o pozytywnym aspekcie korzystania przez dziecko z posiłków zapewnianych przez placówki oświatowe. Wskazała ponadto, że wprowadzony w 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego, a następnie stan epidemii, który skutkowałam zmianą sposobu kształcenia i brakiem możliwości zapewnienia dzieciom i młodzieży posiłków w placówkach oświatowych, wymusił konieczność zmiany formy dożywiania dzieci i młodzieży, co w konsekwencji wymagało przeprowadzenia dodatkowych postępowań administracyjnych. Podkreśliła, że uregulowanie prawne znoszące obowiązek przeprowadzenia wywiadów środowiskowych w miejscu zamieszkania na rzecz rozmów telefonicznych, oświadczeń klientów czy informacji pozyskanych od innych podmiotów znacznie ułatwiły pracę, a przede wszystkim zminimalizowały zagrożenie rozprzestrzeniania się zakażeń w jednostce, zapewniając jednocześnie ciągłość jej funkcjonowania.

(akta kontroli str. 473)

Badanie dokumentacji 10 losowo wybranych spraw³¹ wykazało, że przyznanie pomocy w zakresie dożywiania następowało w drodze decyzji administracyjnych, stosownie do art. 106 ust. 1 ups, wydawanych przez Dyrektora OPS albo jej Zastępcę na podstawie upoważnienia Wójta Gminy Suchy Las. Decyzje te wydane zostały w okresie od dwóch do 14 dni od daty złożenia wniosku o przyznanie pomocy, zgodnie z art. 35 kpa. Zawierały prawidłowe elementy wymienione w art. 107 § 1 kpa, z wyjątkiem oznaczenia organu administracji publicznej. W części nagłkowej decyzji wskazywano OPS, zamiast Wójta Gminy Suchy Las, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Przed wydaniem decyzji, pracownik socjalny Ośrodka przeprowadzał wywiad rodzinny, o którym mowa w art. 107 ust. 1 ups. Sytuację osobistą, dochodową, majątkową i rodzinną osób ubiegających się o świadczenie ustalano na podstawie dokumentów wskazanych w art. 107 ust. 5b ups, m.in.: zaświadczenia powiatowego urzędu pracy o statusie osoby bezrobotnej bez prawa do zasiłku wnioskodawcy i jego małżonka, oświadczenia o braku dochodów z pracy dorywczej wnioskodawcy, zaświadczeń z ZUS o wysokości zasiłków, decyzji OPS w sprawie przyznania zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych. W okresie pandemii COVID-19 OPS korzystał z dyspozycji określonej przepisem art. 15o ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.³² Dane dotyczące sytuacji rodziny pozyskiwano w drodze wywiadu telefonicznego. Rodzinny wywiad środowiskowy przeprowadzano do 11 dni

³⁰ Szkoła Podstawowa nr 1 w Suchym Lesie i Szkoła Podstawowa Nr 2 w Suchym Lesie

³¹ 3,5% ogółu spraw

³² Dz.U. z 2020 r. poz. 1842.

roboczych od dnia złożenia wniosku, tj. z zachowaniem terminu określonego w § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego³³. W przypadkach rodzin z dziećmi, wszystkie dzieci obejmowane były pomocą w zakresie dożywiania, jeśli taki był wniosek rodzica.

We wszystkich badanych sprawach, świadczeniobiorcy spełniali kryterium dochodowe uprawniające do uzyskania świadczenia, a ich dochody ustalone zostały zgodnie z art. 8 ust. 3-13 ups. W aktach wszystkich badanych spraw odnotowano, że OPS odstąpił od umożliwienia stronie zapoznania się z aktami sprawy przed wydaniem decyzji, a w aktach sprawy nie uczyniono wzmianki z tym związanej, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 428-433)

Decyzje przyznające posiłek w szkole wydawane były na okresy od stycznia do czerwca i od września do grudnia danego roku. Zasiłki celowe na zakup żywności przyznawane były jednorazowo na okres od jednego do czterech miesięcy, w zależności od wyników wywiadu środowiskowego. W przypadku przyznania zasiłku celowego na zakup żywności uwzględniający okres powyżej jednego miesiąca, wypłaty zasiłku dokonywano w ratach.

(akta kontroli str. 346-387)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że okres realizacji świadczeń w postaci posiłków w szkole pokrywa się z miesiącami nauki szkolnej, z tym wyjątkiem, że w roku kalendarzowym decyzje dot. posiłków kończą się na miesiącu grudniu i są kontynuowane od nowego roku budżetowego, w przypadku gdy rodzic jest zainteresowany taką formą pomocy. Są one świadczeniem realizowanym w formie, z której dziecko bezpośrednio korzysta, nie ma zatem niebezpieczeństwa marnotrawienia przyznanej formy pomocy przez rodzica. W przypadku zasiłków celowych, podobnie jak w przypadku np. zasiłków okresowych, Ośrodek planuje ww. pomoc w zależności od sytuacji finansowej i życiowej rodziny na okres od dwóch do czterech miesięcy, co pozwala na monitorowanie sytuacji rodzin, które korzystają ze świadczeń pieniężnych.

(akta kontroli str. 431-433)

Spośród 10 zbadanych decyzji administracyjnych trzy dotyczyły przyznania posiłku w szkole/przedszkolu³⁴, a siedem przyznania zasiłku celowego rodzinie na zakup żywności. W przypadku jednego dziecka, któremu OPS finansował posiłki w przedszkolu³⁵, przyznany został jednocześnie zasiłek celowy dla rodziny na zakup żywności.

(akta kontroli str. 346-387, 388-390)

Z-ca Dyrektora OPS wyjaśniła, że w rodzinie występowała wyjątkowo trudna sytuacja materialna i socjalna, co uzasadniało jednoczesne przyznanie zasiłku celowego rodzinie i posiłku w szkole. W pozostałych dwóch przypadkach uczniom zapewniano posiłki tylko w dni uczęszczania do szkoły, co było zgodne z treścią wniosków o pomoc ich rodziców. Dyrektor OPS wyjaśniła, że zakres i rodzaj całości przyznawanej pomocy uzależnione są od zgłaszanych potrzeb. W przypadku tej dwójki dzieci, rodzice nie ubiegali się o zapewnienie środków finansowych na zakup żywności w czasie wolnym od nauki. Ponadto wyjaśniła, że pomoc w formie dożywiania jest przyznawana na wniosek osoby zainteresowanej i jest pomocą fakultatywną, przyznawaną w zależności od zgłoszonych przez rodzica potrzeb.

³³ Dz.U. z 2017 r., poz. 1788.

³⁴ W tym zasiłek celowy na pokrycie kosztów posiłków w przedszkolu.

³⁵ Decyzja OPS.440-1/27/21, wsparcie udzielane poza Programem, ze środków gminy Suchy Las.

W sytuacji złożonego przez rodzica wniosku o zabezpieczenie posiłku lub środków finansowych na zakup w dni wolne od szkoły/pracy byłby on rozpatrywany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności uzasadniających przyznanie takiej pomocy.

(akta kontroli str. 391-394)

W 2020 r. 42 dzieci/uczniów objętych było pomocą w zakresie dożywiania w miesiącach styczeń, luty, czerwiec, lipiec, sierpień lub wrzesień, w tym 24 w styczniu, 22 w lutym, 25 w czerwcu, 11 w lipcu, 14 w sierpniu, 16 we wrześniu. Spośród tych dzieci 13 miało udzielaną pomoc w zakresie dożywiania zarówno w czerwcu, jak i we wrześniu. Szczegółowe badanie dokumentacji akt spraw dzieci, które nie zostały objęte pomocą w zakresie dożywiania w okresie wakacji letnich i ferii zimowych 2020 r. wykazało, że udzielana pomoc była zgodna z zakresem wniosku i oczekiwań ustalonych podczas wywiadu środowiskowego.

(akta kontroli str. 434-472, 476)

W odniesieniu do przerwy w zajęciach szkolnych podczas ferii zimowych w 2020 r. i w związku z tym nieświadczona pomocy w zakresie dożywiania w postaci posiłków w szkołach, Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w okresie ferii zimowych Ośrodek zapewniał tygodniowy wyjazd dla 12 dzieci z rodzin korzystających ze wsparcia OPS, zabezpieczając w ten sposób potrzeby dzieci. Wskazała, że z uwagi na ograniczenia wiekowe (w wyjazdach uczestniczyły dzieci w wieku od 10 do 15 lat) i cykliczność wyjazdów w grupie tych dzieci, pięcioro pochodziło z rodzin objętych pomocą w zakresie dożywiania. Wyjaśniła także, że w przypadku, gdy pomoc w zakresie dożywiania nie była realizowana w okresie ferii zimowych, to wynikało to z braku zgłaszanych w tym zakresie potrzeb przez rodziców. Podkreśliła, że w przypadku wszystkich świadczeń z ustawy o pomocy społecznej, w tym pomocy w formie dożywiania dzieci i młodzieży, w dochodzie rodziny nie są uwzględniane świadczenia wychowawcze, które z zasady przeznaczane powinny być na zaspokojenie potrzeb dzieci.

(akta kontroli str. 434-472)

W odniesieniu do sposobu informowania rodziców o możliwości uzyskania wsparcia w zakresie dożywiania dzieci także poza dniami szkolnymi (poza szkołą) Dyrektor OPS wyjaśniła, że informacje takie są przekazywane podczas wywiadów środowiskowych. NIK wskazuje, że liczba dzieci, które uzyskiwały wsparcie w zakresie dożywiania w okresie wakacyjnym³⁶ oraz fakt niezłożenia wniosków w zakresie dożywiania na czas ferii zimowych może świadczyć o nieskuteczności stosowanego sposobu informowania przez OPS mieszkańców gminy o możliwości ubiegania się o pomoc w obszarze dożywiania także we wskazanych okresach.

Badanie 10 decyzji uchylonych w 2020 r. wykazało, że osiem z nich zostało uchylonych na wniosek albo za zgodą strony w związku ze zmianą formy świadczenia pomocy w postaci posiłku w szkole na zasiłek celowy, a dwie decyzje zostały uchylone ze względu na przekroczenie kryterium dochodowego.

(akta kontroli str. 402-411)

Łączna kwota wydatków na realizację zadań w zakresie dożywiania w 2020 r. i styczniu 2021 r. wyniosła odpowiednio 104 844,29 zł i 5 910 zł³⁷, w tym odpowiednio 101 308,29 zł i 5 450 zł w ramach Programu „Posiłek w szkole

³⁶ tj. 14 spośród 25 dzieci, które korzystały z pomocy w czerwcu 2020 r., przy czym 13 dzieci korzystało z pomocy i w czerwcu i we wrześniu.

³⁷ Koszt wyniósł 7 878 zł.

i w domu”. W 2020 r., w ramach Programu, kwota 62 608,54 zł pochodziła z dotacji celowej z budżetu państwa³⁸.

Średni jednostkowy koszt posiłku w latach 2020-2021 wyniósł odpowiednio 10,46 zł i 11,71 zł, a posiłku dla dzieci i młodzieży 9,93 zł i 9 zł. Średnia kwota zasiłku celowego wypłacanego w formie pieniężnej wyniosła odpowiednio 113,76 zł i 190,64 zł, a koszt jednego zasiłku celowego dla dzieci i młodzieży w wymienionych latach wyniósł odpowiednio 10,72 zł i 10,95 zł.

(akta kontroli str. 195-196)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że Ośrodek ustalał potrzeby finansowe na realizację zadań, dotyczące dożywiania w 2020 r. w ramach Programu, na podstawie comiesięcznych sprawozdań przekazywanych do Wojewody z wykorzystania środków finansowych z dotacji, które zawierały również informacje o zapotrzebowaniu na środki finansowe z dotacji na kolejny miesiąc, ustalone na podstawie wydatków oraz potrzeb wynikających z bieżącego rozeznania wśród mieszkańców. Wskazała, że w sytuacji, gdy z comiesięcznych rozliczeń po upływie zazwyczaj pół roku wynika, że przyznana dotacja na realizację zadania może okazać się niewystarczająca, do umowy dotyczącej Programu sporządzany jest aneks. Dodała, że potrzeby w zakresie finansowania dożywiania poza Programem ustalone były na podstawie wydanych decyzji o pokrywaniu dożywiania dzieci w przedszkolach oraz ewentualnych zgłaszanych kolejnych wnioskach w tym zakresie (na bieżąco). Wyjaśniła także, że bieżący monitoring OPS, w tym również prowadzony w stanie zagrożenia epidemicznego pozwalał określić potrzeby w zakresie dożywiania i zastąpienia posiłków w szkole zasiłkami celowymi na ten cel. Dodała także, że potrzeby na realizację zadań na rok 2021 ustalone są na podstawie wydatków w roku poprzednim, przy czym comiesięczne sprawozdania i zapotrzebowania przekazywane przez system CAS pozwalają na ewentualne zwiększenie lub zmniejszenie środków finansowych w zależności od potrzeb.

(akta kontroli str. 431-433)

OPS w umowach zawieranych z dostawcami żywności gwarantował sobie możliwość monitorowania wykonywania usług przez wykonawcę. Na 2020 r. i 2021 r. w planie kontroli OPS przewidział kontrole odpowiednio ośmiu i czterech szkół w zakresie m.in. jakości przygotowywanych posiłków dla dzieci w ramach Programu oraz zgodności z porozumieniami zawartymi ze szkołami oraz innymi instytucjami współpracującymi ze szkołami w zakresie dożywiania dzieci. W latach 2020-2021³⁹, OPS nie przeprowadził zaplanowanych kontroli. Dyrektor OPS wyjaśniła, że z uwagi na zaistniałą w ubiegłym roku sytuację związaną z ogłoszonym stanem epidemii oraz zmianą sposobu kształcenia nie było możliwe przeprowadzenie zaplanowanych kontroli w 2020 r.

(akta kontroli str. 485-487)

W 2020 r. Dyrektor OPS złożyła do Urzędu Gminy Suchy Las roczne sprawozdanie z działalności ośrodka, wymagane na podstawie art. 110 ust. 9 ups. W odniesieniu do zakresu i częstotliwości przekazywania do Urzędu Gminy danych o realizacji zadań w zakresie dożywiania (w tym dzieci i młodzieży) Zastępca Dyrektora OPS wyjaśniła, że informacja o tym zawarta jest w corocznym sprawozdaniu opisowym z działalności Ośrodka, po sporządzeniu rocznych sprawozdań do MRPiPS oraz po sporządzeniu dokumentu pn. „Ocena Zasobów Społecznych”, przekazywanego do końca kwietnia każdego roku.

(akta kontroli str. 107-133, 419)

³⁸ Na dzień 24 lutego 2021 r. nie została podpisana umowa na realizację Programu.

³⁹ Do dnia 24 lutego 2021 r.

W OPS sporządzano roczną informację z realizacji Programu „Posiłek w szkole i w domu” za 2019 i 2020 r. Informacja została przekazana do Wojewody Wielkopolskiego przez Dyrektora OPS. Dyrektor OPS wyjaśniła, że zarówno roczne informacje, jak i miesięczne rozliczenia dotyczące wydatków, czy też jednorazowe sprawozdania w zakresie Programu, są jednymi z wielu sprawozdań dotyczących realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej. Podobnie jak cała sprawozdawczość, sprawozdania dotyczące Programu przekazywane są Wojewodzie lub Ministerstwu Rodziny i Polityki Społecznej za pomocą systemu CAS. CAS obejmuje sprawozdawczość konkretnej jednostki i poszczególne raporty (sprawozdania) dedykowane są określonym typom jednostek. Wskazała, że w zakresie sprawozdawczości, np. podobszaru Pomoc Społeczna (PS) nie posiada dodatkowego upoważnienia ze strony wójta, bowiem Dyrektor OPS upoważniony jest do składania sprawozdań obejmujących zadania w zakresie pomocy społecznej. Wyjaśniła, że zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 17 ups, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. W myśl art. 110 ust. 1 ups, zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne - ośrodki pomocy społecznej lub centra usług społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

(akta kontroli str. 159-178, 419, 431-433)

W ustanowionym w gminie Suchy Las programie osłonowym w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023⁴⁰ w ramach monitoringu programu gminnego założono sporządzanie rocznej informacji, będącej elementem składowym rozliczenia Programu rządowego. Dyrektor OPS wyjaśniła, że nie było sporządzane odrębne sprawozdanie z realizacji programu osłonowego, gdyż sprawozdanie to było utożsamiane ze sporządzeniem rocznej informacji z realizacji Programu rządowego przekazywanej Wojewodzie.

(akta kontroli str. 134-136, 431-433)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Po całkowitym ograniczeniu działalności szkół, 14 decyzji administracyjnych, na podstawie których dzieci miały korzystać z posiłków w listopadzie, zostało uchylonych dopiero w okresie od 1 do 22 grudnia 2020 r. W to miejsce zostały wydane nowe decyzje przyznające zasiłki celowe na zakup żywności. Wskazać trzeba, że w okresie od momentu definitywnego przejścia szkół na naukę zdalną, tj. od 9 listopada⁴¹, decyzje przyznające pomoc w zakresie dożywiania w postaci posiłku w szkole były niemożliwe do zrealizowania. Wynikało to zarówno ze zmiany sytuacji prawnej – zmiana organizacji funkcjonowania szkół jak i ze zmiany sytuacji osobistej beneficjentów pomocy, bowiem dzieci nie uczęszczały do szkół, gdzie dotychczas otrzymywały pomoc. W takiej sytuacji, organ zobowiązany był, na podstawie art. 106 ust. 5 ups, do zmiany albo uchylecia decyzji z urzędu. Co prawda, OPS podjął działania, a w ich konsekwencji uchylił decyzje przyznające posiłek w szkole i przyznał decyzjami wydanymi również w grudniu 2020 r. zasiłki celowe na zakup żywności, ale opóźnienie w podjęciu tych działań przyczyniło się do nieotrzymywania przez uczniów⁴² żadnej pomocy w zakresie dożywiania, o której mowa

⁴⁰ Załącznik do uchwały nr IV/50/19 Rady Gminy Suchy Las z dnia 31 stycznia 2019 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu osłonowego w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania” na lata 2019-2023.

⁴¹ § 1a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz. U. poz. 1389).

⁴² 14 uczniów przez okres co najmniej trzech tygodni do nawet sześciu tygodni.

w art. 7 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴³ i art. 17 ust. 14 ups, w początkowym okresie drugiej fali epidemii COVID-19.

(akta kontroli, str. 479-484,489-523)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że wraz z uchYLENIEM posiłków w szkole z inicjatywy OPS przyznawane były posiłki celowe na zakup żywności w miesiącu grudniu. W przypadku dwóch rodzin, korzystających z pomocy w formie dożywiania w formie zasiłków celowych, zasiłki celowe przyznane w grudniu zostały zwiększone uwzględniając miesiące, kiedy szkoły były zamknięte. Powodem braku ciągłości był fakt wprowadzania ograniczeń w funkcjonowaniu szkół okresowo, przedłużanych trzykrotnie, w okresach od 23 października do 8 listopada 2020 r., od 8 do 29 listopada 2020 r. oraz od 29 listopada 2020 r. do 3 stycznia 2021 r., które uniemożliwiały podjęcie decyzji, co do sposobu realizacji dożywiania uczniów.

(akta kontroli, str. 485)

NIK wskazuje, że w analogicznej sytuacji, w pierwszej połowie 2020 r., przy pierwszej fali pandemii, OPS zareagował znacznie szybciej. Po dziewięciu dniach od zamknięcia szkół wszczął postępowania w celu uchYLENIA decyzji przyznających posiłki w szkołach.

2. W 12 decyzjach poddanych badaniu⁴⁴ w części nagłówkowej, jako organ wydający decyzje wskazano OPS, zamiast Wójta Gminy Suchy Las. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, sprawy z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy. Organem właściwym do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach, na podstawie art. 5 § 2 pkt 3 i 6 kpa, jest wójt, który zgodnie z art. 110 ust. 7 ups, udziela kierownikowi ośrodka pomocy społecznej upoważnienia do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy. Zatem, decyzje wydawane w sprawie przyznania pomocy w postaci posiłków oraz zasiłków celowych były wydawane w imieniu Wójta Gminy Suchy Las jako organu administracji publicznej wydającego decyzje i takie oznaczenie organu winno znajdować się w części nagłówkowej decyzji, zamiast OPS.

(akta kontroli str. 346-348)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że w badanych decyzjach Ośrodek błędnie stosował w części nagłówkowej nazwę Ośrodka, oznaczając w ten sposób jednostkę wydającą decyzję, kierując się upoważnieniem do wydawania decyzji w sprawach z zakresu pomocy społecznej, a nie organ właściwy do ich wydawania, tj. Wójta Gminy. Dodała, że od dnia złożenia wyjaśnień⁴⁵ decyzje wydawane przez Ośrodek będą posiadały w części nagłówkowej oznaczenie Wójta Gminy.

(akta kontroli str. 428-433)

3. W aktach wszystkich badanych spraw stwierdzono, że OPS odstąpił od umożliwienia stronie zapoznania się z aktami sprawy przed wydaniem decyzji oraz nie uczynił wzmianki z tym związanej. Zgodnie z art. 10 kpa, organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić

⁴³ Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.

⁴⁴ OPS.440-16/7803/19, OPS.440-17/7803/19, OPS.440-18/7944/19, OPS.440-19/7944/19, OPS.441-97/954/20, OPS.441-90/897/20, OPS.440-58/3323a/20, OPS.441-115/1148/20, OPS.441-187/4959/20, OPS.441-169/4262/20, OPS.440-1/27/21, OPS.440-4/64/21

⁴⁵ Tj. od 28 stycznia 2021 r.

im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Organy administracji publicznej mogą odstąpić od ww. zasady tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną, czyniąc jednocześnie adnotację o przyczynach odstąpienia w aktach sprawy.

(akta. 428-433)

Dyrektor OPS wyjaśniła, że w prowadzonych postępowaniach zakończonych decyzjami, wszelkie dowody i materiały, mające wpływ na wynik postępowania przekazywane były przez wnioskodawców i mieli oni prawo wglądu do akt sprawy na każdym etapie postępowania, przy czym nie odnotowano tego faktu w aktach. W przypadku decyzji przyznających, były one zgodne z żądaniem strony. Specyfika postępowań dotyczących świadczeń z pomocy społecznej sprawia, że pracownicy socjalni mają stały kontakt z klientami ubiegającymi się o pomoc, którzy na bieżąco są informowani o tym, na jakim etapie jest postępowanie oraz jaka decyzja na podstawie zebranych dowodów zostanie wydana. Zaznaczyć przy tym należy, że od decyzji odmownych wnioskodawcy nie złożyli odwołań. Podkreśliła, że oczywiście nie zwalnia to Ośrodka z właściwego przeprowadzania postępowania administracyjnego i zadeklarowała, że od dnia 27 stycznia 2021 r. postępowania będą prowadzone z udokumentowaniem zapewnienia stronom czynnego udziału w każdym stadium postępowania.

(akta kontroli str. 428-433)

4. OPS w sporządzonym i przekazanym do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego sprawozdaniu z realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” za 2020 r. wykazał błędnie dane o rzeczywistej liczbie osób objętych Programem ogółem (wiersz 1) oraz o liczbie osób otrzymujących wsparcie w kolumnie 2 i 3. Wynikało to z błędnego sumowania liczby osób objętych wsparciem i było niezgodne z objaśnieniami do formularzy sprawozdawczych - Program „Posiłek w szkole i w domu”, zamieszczonym w systemie CAS. Zgodnie bowiem z tymi objaśnieniami, rzeczywista liczba osób objęta programem odzwierciedla liczbę osób w podziale na grupy beneficjentów, a w wierszu 1 każdą osobę wymienioną w wierszach 2, 4, 5 należy wymienić tylko jeden raz. Wiersz 1 nie musi stanowić sumy wierszy 2, 4, 5 i tak samo analogicznie, kolumna 2 i 3 nie musi być sumą kolumn 4, 6, 8 oraz 5, 7, 9. Tymczasem w złożonym sprawozdaniu, liczby podane w kolumnach 2 i 3 były sumą liczb osób wykazanych w kolumnach określających liczbę osób objętych poszczególnymi rodzajami pomocy. W związku z faktem, że te same osoby objęte były różnymi rodzajami pomocy (w szczególności w okresie pandemii COVID-19 pomoc w postaci posiłków zamieniana była na formę zasiłków celowych) osoby takie zostały wykazane podwójnie w sumie tych osób. Dyrektor OPS wyjaśniła, że błąd w sprawozdaniu wynikał z błędnego sumowania liczb i 5 lutego 2021 r. OPS przekazał do Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego korektę sprawozdania z prawidłowo wykazanymi danymi.

(akta kontroli str. 159-163, 169-178, 442-443)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK nie formułuje uwag i przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnienie sporządzania decyzji administracyjnych zawierających w nagłówku prawidłowe oznaczenie właściwego organu wydającego decyzję, tj. Wójta Gminy Suchy Las.

2. Zapewnienie stronom czynnego udziału w każdym stadium postępowania, a w tym, przed wydaniem decyzji, umożliwienie im wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań, zaś w przypadku odstąpienia od tej zasady, sporządzenie stosownej adnotacji w aktach sprawy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 26 lutego 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy
Paweł Siuda
główny specjalista kontroli państwowej

z up. Grzegorz Malesiński
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis

Joanna Piasecka-Girguś
starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis